

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
X kadencja

Druk nr 187
Warszawa, 30 stycznia 2024 r.

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i na podstawie art. 32 ust. 2 regulaminu Sejmu niżej podpisani posłowie wnoszą projekt ustawy:

- o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw w celu wprowadzenia emerytury stażowej.

Do reprezentowania wnioskodawców w pracach nad projektem ustawy upoważniamy pana posła Tadeusza Tomaszewskiego.

(-) Włodzimierz Czarzasty; (-) Jacek Czerniak; (-) Agnieszka Dziemianowicz-Bąk; (-) Krzysztof Gawkowski; (-) Daria Gosek-Popiołek; (-) Maciej Konieczny; (-) Katarzyna Kotula; (-) Anita Kucharska-Dziedzic; (-) Marcin Kulasek; (-) Paulina Matysiak; (-) Wanda Nowicka; (-) Dorota Olko; (-) Joanna Scheuring-Wielgus; (-) Arkadiusz Sikora; (-) Wiesław Szczepański; (-) Andrzej Szejna; (-) Krzysztof Śmiszek; (-) Tadeusz Tomaszewski; (-) Katarzyna Ueberhan; (-) Joanna Wicha; (-) Dariusz Wieczorek; (-) Adrian Zandberg; (-) Marcelina Zawisza; (-) Anna Maria Żukowska.

U S T A W A
z dnia ... 2024 r.

**o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych
oraz niektórych innych ustaw w celu wprowadzenia emerytury stażowej¹**

Art. 1. W ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1251, 1429, 1672) wprowadza się następujące zmiany:

1) po art. 24a dodaje się art. 24b w brzmieniu:

„Art. 24b. 1. Ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r., którzy mają okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 35 lat dla kobiet i 40 lat dla mężczyzn, przysługuje emerytura przed osiągnięciem wieku, o którym mowa w art. 24 ust. 1, (emerytura stażowa), o ile emerytura przysługująca z Funduszu obliczona na podstawie art. 26 ust. 1–5, jest równa lub wyższa od kwoty, o której mowa w art. 85 ust. 2.

2. Emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

3. Przy ustalaniu podstawy obliczenia emerytury ubezpieczonego, który złożył wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym na dochody budżetu państwa, składki na ubezpieczenie emerytalne, zewidencjonowane na jego koncie w Zakładzie, zwiększa się przez pomnożenie wskaźnikiem korygującym 19,52/12,22, stanowiącym stosunek pełnej wysokości składki na ubezpieczenie emerytalne do wysokości zewidencjonowanej na koncie ubezpieczonego w Zakładzie.

4. Przy ustalaniu prawa do emerytury, o której mowa w ust. 1, oraz przy obliczaniu jej wysokości nie stosuje się art. 10.”;

¹ Niniejszą ustawą zmienia się ustawy: ustawę z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników; ustawę z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawę z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

2) w art. 25 ust. 1a i 1b otrzymują brzmienie:

„1a. Przy ustalaniu podstawy obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24, dla osoby, która miała ustalone prawo do emerytury częściowej albo emerytury uzyskanej na podstawie art. 24b, nie uwzględnia się kwot zwiększeń składek na ubezpieczenie emerytalne oraz kapitału początkowego określonego w art. 173–175, uzyskanych w wyniku waloryzacji kwartalnej, o której mowa w art. 25a, przeprowadzonej w celu obliczenia tych emerytur.

1b. Jeżeli ubezpieczony pobrał emerytury częściowe lub emerytury na podstawie przepisów w art. 24b, art. 46, art. 50, art. 50a, art. 50e lub art. 184, a także art. 88 lub art. 88a ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2023 r. poz. 984, 1234, 1586, 1672, 2005), podstawy obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24, ustalone zgodnie z ust. 1, pomniejsza się o kwoty stanowiące sumy kwot pobranych emerytur w wysokości przed odliczeniem zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych i składki na ubezpieczenie zdrowotne.”;

3) po art. 95 dodaje się art. 95a w brzmieniu:

„Art. 95a. 1. W razie zbiegu prawa do emerytury lub renty z prawem do emerytury, o której mowa w art. 19b przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników, uprawnionemu wypłaca się jedno wybrane przez niego świadczenie.

2. W razie zbiegu prawa do emerytury, o której mowa w art. 24b, z prawem do emerytury, o której mowa w art. 19b przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników, uprawnionemu wypłaca się jedno wybrane przez niego świadczenie.”;

4) w art. 108 ust. 1 i 2 otrzymuje brzmienie:

„1. Jeżeli po dniu, od którego przyznano emerytury określone w art. 24, art. 24a lub art. 24b, emeryt podlegał ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, wysokość świadczenia ulega ponownemu ustaleniu w sposób określony w ust. 2.

2. Emerytury obliczone według zasad określonych w art. 26 powiększa się o kwoty wynikające z podzielenia składek zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego po dniu ustalenia prawa do emerytury, o której mowa w art. 24, art. 24a i art. 24b, zwaloryzowanych zgodnie z art. 25 przez wyrażone w miesiącach średnie dalsze trwanie życia ustalone dla wieku danego ubezpieczonego w dniu złożenia wniosku o przeliczenie wysokości emerytury z uwzględnieniem ust. 4 i 5.”;

5) art. 183a otrzymuje brzmienie:

„Art. 183a. Przepisów art. 183 nie stosuje się do emerytur przyznanych ubezpieczonym, którzy prawo do emerytury nabyli na podstawie art. 24b, art. 50a lub art. 50e.”.

Art. 2. W ustawie z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2023 r. poz. 208, 337, 641, 1429) wprowadza się następujące zmiany:

1) po art. 19 dodaje się art. 19b w brzmieniu:

„Art. 19b. Ubezpieczonemu rolnikowi, który nie osiągnął wieku emerytalnego, o którym mowa w art. 19 ust. 1, przysługuje emerytura rolnicza, jeżeli podlegał ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres co najmniej 35 lat w przypadku kobiet i 40 lata w przypadku mężczyzn, z uwzględnieniem art. 20 (emerytura stażowa).”;

2) w art. 20 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Do okresów ubezpieczenia wymaganych zgodnie z art. 19 ust. 1 pkt 2, ust. 2 pkt 2, art. 19b zalicza się okresy:

- 1) podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników indywidualnych i członków ich rodzin w latach 1983–1990;
- 2) prowadzenia gospodarstwa rolnego lub pracy w gospodarstwie rolnym, po ukończeniu 16. roku życia, przed dniem 1 stycznia 1983 r.;
- 3) od których zależy prawo do emerytury zgodnie z przepisami emerytalnymi.”;

3) w art. 33 po ust. 2d dodaje się ust. 2e w brzmieniu:

„2e. W razie zbiegu prawa do emerytury lub renty przysługującej na podstawie ustawy z prawem do emerytury, o której mowa w art. 24b przepisów emerytalnych, uprawnionemu wypłaca się jedno wybrane przez niego świadczenie.”.

Art. 3. W ustawie z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1230, 1429, 1672, 1941):

1) po art. 22 dodaje się art. 22b w brzmieniu:

„Art. 22b. 1. W przypadku złożenia przez członka otwartego funduszu emerytalnego wniosku o przyznanie emerytury, o której mowa w art. 24b ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, po ustaleniu, że ubezpieczony spełnia warunki do przyznania tej emerytury, Zakład zawiadamia otwarty fundusz emerytalny o złożeniu wniosku i o obowiązku przekazania całości środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym na dochody budżetu państwa.

2. Kwoty środków, o której mowa w ust. 1, oraz kwoty zewidencjonowanej na subkoncie, o którym mowa w art. 40a, ewidencjonuje się na koncie ubezpieczonego na ostatni dzień miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego zostanie przyznana emerytura, o której mowa w ust. 1.”.

2) w art. 40 ust. 1c otrzymuje brzmienie:

„1c. Na koncie ubezpieczonego ewidencjonuje się także informacje o zwaloryzowanej wysokości składek podlegających odprowadzeniu do otwartego funduszu emerytalnego lub zewidencjonowaniu na subkoncie, o którym mowa w art. 40a:

1) w przypadku ubezpieczonych, o których mowa w ust. 1 pkt 1, należnych za okres do dnia złożenia wniosku o emeryturę określone w art. 24 albo art. 24b ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych lub nabycia prawa do emerytury, jeżeli złożenie takiego wniosku nie jest wymagane – nieopłaconych lub niezidentyfikowanych do tego dnia, także wówczas gdy nie uległy one przedawnieniu;

2) w przypadku ubezpieczonych, o których mowa w ust. 1 pkt 2, opłaconych lub zidentyfikowanych po dniu złożenia wniosku o emeryturę określone w art. 24 albo art. 24b ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych lub nabycia prawa do emerytury, jeżeli złożenie takiego wniosku nie jest wymagane.”.

Art. 4. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 lipca 2024 r.

UZASADNIENIE

1. Cel i potrzeba wydania ustawy oraz rzeczywisty stan w dziedzinie, która ma być unormowana

W polskim społeczeństwie dużym poparciem cieszy się możliwość przejścia na emeryturę przed osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego pod warunkiem przebycia odpowiednio długiego stażu ubezpieczeniowego. Jak pokazują badania, takie rozwiązanie popiera 76% badanych, przeciwko niemu opowiada się 14% respondentów, a jedynie 11% nie ma ten temat zdania. Co należy podkreślić, wyniki te są zbliżone we wszystkich grupach, w tym wyróżnionych ze względu na płeć, wiek, preferencje polityczne czy poziom wiedzy o systemie emerytalnym i jego ocenę (zob. *Przyszłość systemu emerytalnego i sprawiedliwe rozwiązania. Raport z badań*, IBRIS na zamówienie Centrum im. Ignacego Daszyńskiego, Warszawa 2022). Rozwiązania te popierane są również przez związki zawodowe, w tym największą centralę związkową – Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych. Ten stan rzeczy pozwala zidentyfikować problem brak społecznej akceptacji dla warunkowania nabycia prawa do emerytury wyłącznie osiągnięciem wieku emerytalnego, a nie – alternatywnie – przebyciem długiego stażu ubezpieczeniowego. W ocenie społeczeństwa zdarzenia te powinny mieć takie samo znaczenie przy nabyciu prawa do emerytury. Rozwiązaniu tego problemu służy projektowana ustawa. W ocenie projektodawców podstawową wartością przy kształtowaniu systemu emerytalnego jest bowiem zgodność jego podstawowych założeń ze społecznym poczuciem sprawiedliwości.

2. Różnice między dotychczasowym a projektowanym stanem prawnym

W obowiązującym stanie prawnym ani w systemie ubezpieczeń społecznych, ani w ubezpieczeniu społecznym rolników nie istnieje generalna możliwość nabycia prawa do emerytury bez osiągnięcia wieku emerytalnego. Osiągnięcie wieku emerytalnego w obu tych systemach jest traktowane albo jako treść ryzyka ubezpieczeniowego, które chroni emerytura (emerytura rolnicza), albo jako warunek nabycia prawa do emerytury (emerytury rolniczej). Oznacza to, że co do zasady w każdym przypadku nabycie prawa do emerytury uzależnione jest od osiągnięcia wieku emerytalnego, a wyjątki od tej reguły, które obejmują możliwość nabycia prawa do emerytury bez względu na wiek, po osiągnięciu określonego stażu ubezpieczeniowego, są ściśle limitowanymi wyjątkami. Uprawnienie takie przysługuje m.in. niektórym osobom, które legitymują się okresami pracy górniczej. Wyjątki te nie obejmują

jednak grupy pracowników o bardzo długim stażu pracy, którzy w okresie kilku ostatnich lat przed osiągnięciem wieku emerytalnego napotykają – ze względu na wpływ liczby przepracowanych lat, zwłaszcza w przypadku pracy fizycznej, na stan zdrowia czy wydajność pracy – przeszkody w kontynuowaniu aktywności zawodowej. Osoby te mimo obniżonych możliwości wykonywania pracy często nie spełniają kryteriów wymaganych do przyznania im renty z tytułu niezdolności do pracy, a z powodu charakteru wykonywanej pracy nie przysługuje im prawo do emerytury pomostowej. Projektowana ustawa przewiduje, że alternatywnym do osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego warunkiem nabycia prawa do emerytury jest przebycie określonego, bardzo długiego stażu ubezpieczeniowego wynoszącego w okresach składkowych i nieskładkowych co najmniej 35 lat dla kobiet i 40 lata dla mężczyzn.

Projekt przewiduje, że ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r., którzy mają okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 35 lat dla kobiet i 40 lata dla mężczyzn, przysługuje emerytura przed osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego (emerytura stażowa), pod warunkiem, że przysługująca temu ubezpieczonemu emerytura obliczona w formule zdefiniowanej składki będzie równa lub wyższa emeryturze minimalnej. Zgodnie z projektem emerytura stażowa przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, na dochody budżetu państwa.

Projekt zakłada również, że prawo do emerytury stażowej będzie przysługiwać osobom objętym ubezpieczeniem społecznym rolników. Zgodnie z projektem ubezpieczonemu rolnikowi, który nie osiągnął wieku emerytalnego, przysługiwać będzie emerytura rolnicza, jeżeli podlegał ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres co najmniej 35 lat w przypadku kobiet i 40 lata w przypadku mężczyzn (emerytura stażowa).

3. Przewidywane skutki społeczne, gospodarcze, finansowe i prawne

Wejście w życie projektowanej ustawy wywoła pożądane skutki społeczne. Zakłada ona bowiem wprowadzenie rozwiązań, które cieszą się znacznym poparciem społecznym i odpowiadają społecznemu poczuciu sprawiedliwości w odniesieniu do systemu emerytalnego. W rezultacie wzrośnie w społeczeństwie akceptacja dla rozwiązań, które składają się na ten system, oraz przekonanie, że są one słuszne i sprawiedliwe. Ustąpi też poczucie pokrzywdzenia

po stronie osób, które przebyły bardzo długi staż ubezpieczeniowy, a nie osiągnęły jeszcze wieku emerytalnego i nie mogą do tej chwili nabyć prawa do emerytury. Często bowiem mają one dłuższy staż ubezpieczeniowy niż staż osób, które nabywają prawo do emerytury z chwilą osiągnięcia wieku emerytalnego.

Projektowana ustawa nie będzie istotnie oddziaływać na siły popytu i podaży na żadnym rynku ani mieć wpływu na warunki podejmowania i wykonywania działalności gospodarczej.

Projektowana ustawa spowoduje wzrost wydatków po stronie Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz Funduszu Emerytalno-Rentowego Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego przy jednoczesnym spadku wpływów do tych funduszy, które pochodzą ze składek. Można ostrożnie szacować, że wejście w życie projektu spowoduje zwiększenie kosztów po stronie Funduszu Ubezpieczeń Społecznych o ok. 13 mld zł rocznie, a po stronie Funduszu Emerytalno-Rentowego Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego – o ok. 1,5 mld zł. W przypadku obu funduszy wejście w życie projektowanej ustawy może wiązać się z koniecznością zwiększenia przekazywanej im dotacji z budżetu państwa. Należy jednak podkreślić, że rzeczywiste koszty wejścia w życie projektowanej ustawy mogą być niższe od szacowanych, ponieważ liczba osób uprawnionych do emerytury stażowej z pewnością nie będzie tożsama z liczbą osób zainteresowanych skorzystaniem z prawa do niej.

4. Źródła finansowania

Rozwiązania przewidziane projektowaną ustawą zostaną sfinansowane ze środków Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz Funduszu Emerytalno-Rentowego Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, a pośrednio – z dotacji z budżetu państwa do tych funduszy.

5. Założenia podstawowych aktów wykonawczych

Projekt ustawy nie przewiduje upoważnień do wydawania aktów wykonawczych.

6. Wpływ na działalność mikroprzedsiębiorców oraz małych i średnich przedsiębiorców

Rozwiązania przewidziane projektowaną ustawą nie wpłyną na siły podaży i popytu na żadnym rynku. Projekt nie przewiduje nowych obowiązków administracyjnych lub finansowych, które stanowiłyby obciążenie dla mikroprzedsiębiorców oraz małych i średnich przedsiębiorców.

7. Oświadczenie o zgodności projektu ustawy z prawem Unii Europejskiej albo oświadczenie, że przedmiot projektowanej regulacji nie jest objęty prawem Unii Europejskiej

Projektowana ustawa nie jest objęta prawem Unii Europejskiej. Przedmiot regulacji nie podlega procedurze notyfikacji w rozumieniu przepisów dotyczących notyfikacji norm i aktów prawnych. Projekt ustawy nie wymaga przedstawienia właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji lub uzgodnienia.

8. Konsultacje społeczne

Projekt nie był poddany konsultacjom społecznym, ale uwzględnia uwagi przekazane projektodawcy przez przedstawicieli zainteresowanych środowisk.

Warszawa, 2 lutego 2024 r.

BAS-WAPEiM-184/23

SEKRETARIAT ZŁOY SZEFARSKO

L.dz. DS. 184. 43. 2024

Data wpływu 02. 02. 2024

Pan

Szymon Hołownia

Marszałek Sejmu

Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia w sprawie zgodności z prawem Unii Europejskiej poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw w celu wprowadzenia emerytury stażowej (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Tadeusz Tomaszewski)

Na podstawie art. 34 ust. 9 uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 roku – Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (Monitor Polski z 2022 r. poz. 990, ze zmianami) sporządza się następującą opinię:

1. Przedmiot projektu ustawy

W projekcie ustawy przewidziano zmianę ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych¹, ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników² oraz z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych³.

Autorzy projektu zaproponowali, aby ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r., którzy mają okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 35 lat dla kobiet i 40 lat dla mężczyzn, przysługiwała emerytura przed osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego (emerytura stażowa), pod warunkiem, że emerytura przysługująca z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (FUS) obliczona w formule zdefiniowanej składki będzie równa lub wyższa od kwoty najniższej emerytury. Emerytura stażowa przysługiwałaby pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, na dochody budżetu państwa.

¹ Dz. U. z 2023 r. poz. 1251, ze zmianami.

² Dz. U. z 2023 r. poz. 208, ze zmianami.

³ Dz. U. z 2023 r. poz. 1230, ze zmianami.

Prawo do emerytury stażowej przysługiwałoby również osobom objętym ubezpieczeniem społecznym rolników. Zgodnie z projektem ubezpieczonemu rolnikowi, który nie osiągnął wieku emerytalnego, przysługiwałaby emerytura rolnicza, jeżeli podlegał ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres co najmniej 35 lat w przypadku kobiet i 40 lat w przypadku mężczyzn (emerytura stażowa).

W projekcie przewidziano postanowienia dotyczące zbiegu u jednej osoby prawa do kilku świadczeń (emerytury i renty z FUS, emerytury rolniczej, emerytur stażowych), zgodnie z zasadą wypłacania uprawnionemu jednego wybranego przez niego świadczenia.

Proponowana ustawa ma wejść w życie z dniem 1 lipca 2024 r.

2. Stan prawa Unii Europejskiej w materii objętej projektem

Ze względu na przedmiot projektu ustawy w analizie należy uwzględnić:

- dyrektywę Rady 79/7/EWG z dnia 19 grudnia 1978 r. w sprawie stopniowego wprowadzania w życie zasady równego traktowania kobiet i mężczyzn w dziedzinie zabezpieczenia społecznego⁴ (dalej: dyrektywa 79/7/EWG);
- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego⁵ (dalej: rozporządzenie (WE) nr 883/2004);
- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczące wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego⁶ (dalej: rozporządzenie (WE) nr 987/2009).

3. Analiza przepisów projektu pod kątem ustalonego stanu prawa Unii Europejskiej

3.1. W projekcie ustawy przewidziano zróżnicowanie, w zależności od płci: 1) okresu składkowego i nieskładkowego, stanowiącego przesłankę nabycia prawa do emerytury (emerytura stażowa) na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych; 2) okresu podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu, stanowiącego przesłankę nabycia prawa do emerytury rolniczej (emerytura stażowa) na podstawie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników. Zagadnienia te wymagają oceny w zakresie zgodności z dyrektywą 79/7/EWG.

Dyrektywę 79/7/EWG stosuje się m.in. do systemów ustawowych zapewniających ochronę przed ryzykiem starości (art. 3). Zakres podmiotowy

⁴ Dz. Urz. WE L 6 z 10.1.1979 r., str. 24; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne rozdz. 5, t. 1, str. 215

⁵ Dz. Urz. UE L 166 z 30.4.2004 r., str. 1, ze zmianami; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne rozdz. 5, t. 5, str. 72.

⁶ Dz. Urz. UE L 284 z 30.10.2009 r., str. 1, ze zmianami.

dyrektywy 79/7/EWG obejmuje: ludność czynną zawodowo, w tym osoby pracujące na własny rachunek; pracowników i osoby pracujące na własny rachunek, których praca została przerwana z powodu choroby, wypadku lub niedobrowolnego bezrobocia; osoby poszukujące pracy; emerytowanych lub będących inwalidami pracowników i osoby pracujące na własny rachunek (art. 2).

Zgodnie z art. 4 ust. 1 dyrektywy 79/7/EWG zasada równego traktowania oznacza brak jakiejkolwiek dyskryminacji ze względu na płeć, bądź bezpośrednio, bądź pośrednio poprzez odwołanie, zwłaszcza do stanu cywilnego lub rodzinnego, w szczególności jeżeli chodzi o: a) zakres stosowania systemów i warunki objęcia systemami; b) obowiązek opłacania i obliczanie wysokości składek; c) obliczanie wysokości świadczeń, w tym podwyżek należnych z tytułu małżonka i na osobę będącą na utrzymaniu, oraz jeżeli chodzi o warunki dotyczące okresu wypłaty świadczeń i zachowanie prawa do świadczeń. Dyrektywa 79/7/EWG nakłada na państwa członkowskie obowiązek podjęcia niezbędnych środków w celu uchylenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych sprzecznych z zasadą równego traktowania kobiet i mężczyzn w dziedzinie zabezpieczenia społecznego (art. 5).

Jednocześnie, zgodnie z art. 7 ust. 1 lit. a dyrektywy 79/7/EWG, nie narusza ona prawa państw członkowskich do wyłączenia z jej zakresu ustalenia wieku emerytalnego dla celów przyznania rent i emerytur oraz skutków mogących z tego wypłynąć w odniesieniu do innych świadczeń⁷. Państwa członkowskie są jednak obowiązane do okresowego przeprowadzania badań, w zakresie dokonanych wyłączeń, w celu zweryfikowania, w świetle zmian społecznych, czy podtrzymywanie tych wyłączeń (w szczególności różnic wieku emerytalnego) jest uzasadnione (art. 7 ust. 2). W tym zakresie państwa członkowskie mają obowiązek informować Komisję Europejską o przesłankach uzasadniających utrzymanie obowiązujących przepisów oraz o możliwościach ich późniejszej zmiany (art. 8 ust. 2 akapit drugi).

Biorąc pod uwagę cel art. 7 ust. 1 dyrektywy 79/7/EWG, Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej uznał, że art. 7 ust. 1 lit. a upoważnia państwa członkowskie do utrzymania w systemach emerytalnych różnych okresów składkowych dla mężczyzn i kobiet⁸. Przewidziane w projekcie zróżnicowanie okresów składkowych (bądź okresów podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu w przypadku emerytur rolniczych) dla mężczyzn i kobiet, mieści się w zakresie wyłączenia określonego w art. 7 ust. 1 lit. a dyrektywy 79/7/EWG. W związku z tym projekt nie jest sprzeczny z dyrektywą 79/7/EWG. Należy zaznaczyć, że w przypadku uchwalenia projektowanej ustawy konieczne będzie

⁷ Zob. wyrok Trybunału Sprawiedliwości z 27 kwietnia 2006 r., Sarah Margaret Richards p. Secretary of State for Work and Pensions, C-423/04, ECLI:EU:C:2006:256, pkt 33–37 i przywołane tam orzecznictwo; wyrok z 18 listopada 2010 r., Pensionsversicherungsanstalt przeciwko Christine Kleist, C-356/09, ECLI:EU:C:2010:703, pkt 39.

⁸ Wyrok Trybunału Sprawiedliwości z 7 lipca 1992 r., The Queen p. Secretary of State for Social Security, C-9/91, ECLI:EU:C:1992:297, pkt 19.

przekazanie jej tekstu Komisji Europejskiej w trybie art. 8 ust. 2 dyrektywy 79/7/EWG. Dyrektywa 79/7/EWG nie zawiera wymogu notyfikowania Komisji projektu ustawy.

3.2. Przepisy rozporządzeń (WE) nr 883/2004 oraz (WE) nr 987/2009 formułują m.in. zasady odnoszące się do zakazu kumulacji świadczeń w zakresie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego. Chodzi o zapobieżenie sytuacji równoczesnego pobierania świadczeń tego samego rodzaju z więcej aniżeli jednego państwa członkowskiego UE. Zgodnie z art. 10 rozporządzenia (WE) nr 883/2004 rozporządzenie nie przyznaje ani nie utrzymuje prawa do kilku świadczeń tego samego rodzaju za jeden i ten sam okres ubezpieczenia obowiązkowego. Przepisy rozporządzeń nie ingerują natomiast w krajowy system uprawnień emerytalnych i ewentualny zbieg świadczeń wynikający z tego systemu.

Projekt nie modyfikuje zasad zbiegu prawa do świadczenia polskiego i świadczenia uzyskanego na podstawie prawa innego państwa⁹.

Kwestie, o których mowa w projekcie ustawy, nie są przedmiotem regulacji rozporządzeń (WE) nr 883/2004 oraz (WE) nr 987/2009.

4. Konkluzja

Poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw w celu wprowadzenia emerytury stażowej nie narusza prawa Unii Europejskiej.

Autor:

Marcin Fryźlewicz

ekspert ds. legislacji

w Biurze Analiz Sejmowych

Akceptował:

Dyrektor

Biura Analiz Sejmowych

Sobolewski

Przemysław Sobolewski

⁹ Zgodnie z art. 97 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych osobom uprawnionym do emerytury lub renty oraz do świadczeń o charakterze rentowym z instytucji zagranicznych świadczenia przysługujące na podstawie ustawy wypłaca się w wysokości w niej określonej, jeżeli umowy międzynarodowe nie stanowią inaczej.

Warszawa, 2 lutego 2024 r.

BAS-WAPEiM-185/23

CIŚCIEŃSKA ZDOYSZCZAKA
L.dz. DS.1120.43.2024(2)
Data wpływu 02.02.2024

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia w sprawie stwierdzenia – w trybie art. 95a ust. 3 regulaminu Sejmu – czy poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw w celu wprowadzenia emerytury stażowej (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Tadeusz Tomaszewski) jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej

W projekcie ustawy przewidziano zmianę ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych¹, ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników² oraz z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych³. Autorzy projektu zaproponowali, aby ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r., którzy mają okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 35 lat dla kobiet i 40 lat dla mężczyzn, przysługiwała emerytura przed osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego (emerytura stażowa), pod warunkiem, że emerytura przysługująca z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (FUS) obliczona w formule zdefiniowanej składki będzie równa lub wyższa od kwoty najniższej emerytury. Emerytura stażowa przysługiwałaby pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, na dochody budżetu państwa. Prawo do emerytury stażowej przysługiwałoby również osobom objętym ubezpieczeniem społecznym rolników. Zgodnie z projektem ubezpieczonemu rolnikowi, który nie osiągnął wieku emerytalnego, przysługiwałaby emerytura rolnicza, jeżeli podlegał ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres co najmniej 35 lat w przypadku kobiet i 40 lat w przypadku mężczyzn (emerytura stażowa). W projekcie przewidziano postanowienia dotyczące zbiegu u jednej osoby prawa do kilku świadczeń (emerytury

¹ Dz. U. z 2023 r. poz. 1251, ze zmianami.

² Dz. U. z 2023 r. poz. 208, ze zmianami.

³ Dz. U. z 2023 r. poz. 1230, ze zmianami.

i renty z FUS, emerytury rolniczej, emerytur stażowych), zgodnie z zasadą wypłacania uprawnionemu jednego wybranego przez niego świadczenia.

Projekt nie zawiera przepisów mających na celu wykonanie prawa UE.

Poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw w celu wprowadzenia emerytury stażowej **nie jest projektem ustawy wykonującej** prawo Unii Europejskiej.

Autor:

Marcin Fryźlewicz

ekspert ds. legislacji

w Biurze Analiz Sejmowych

Akceptował:

Dyrektor

Biura Analiz Sejmowych

Przemysław Sobolewski